

Nr 65

2/2002

22. årgang

ISSN 0800-2347

ARVEN

MELDINGSBLAD FOR SANNIDAL HISTORIELAG

Bygdetundagen juni 2002

Sannidal ungdomsskoles 8. og 9. klasse-trinn sammen med Sannidal Historielag, gjennomførte et svært vellykket arrangement på Bygdetunet 13. juni 2002.

I det fine været var det god stemning hele dagen, og elevene var interesserte og prøvde seg på mange av de forskjellige aktivite-

Et av innslagene på Bygdetundagen er en gjettekonkurranse om gamle ting. Olav Tveitereid sitter på scenekanten og «juger».

tene. I alt var det ca. 90 elever og rundt 60 medlemmer fra historielaget som var på Bygdetunet denne dagen.

På de neste sidene viser vi noen glimt fra Bygdetundagen som var den 8. i rekken.

Ragnar Grønåsen ønsker velkommen til Bygdetundagen. Som vi ser på bildet, var elevene tidsriktig kledd.

Klasse 8 B. Bente Aardalen (t. h.) trillet barnevogn.

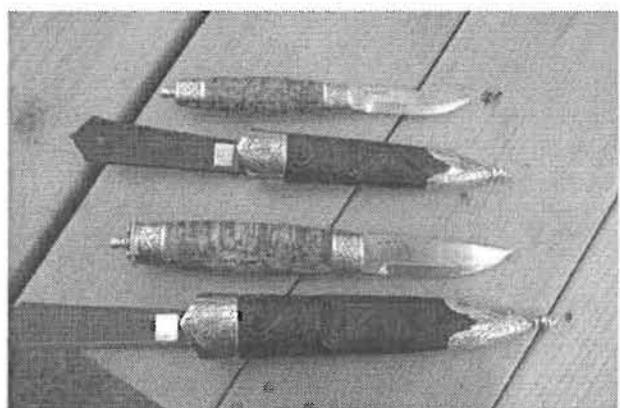
Klasse 8 A. Torbjørn Seland gikk på ski hele dagen!

Klasse 9 B.

Per T. Svenum i aksjon i knivsmia.

Kniver og slirer laget av Halvor Støyl.

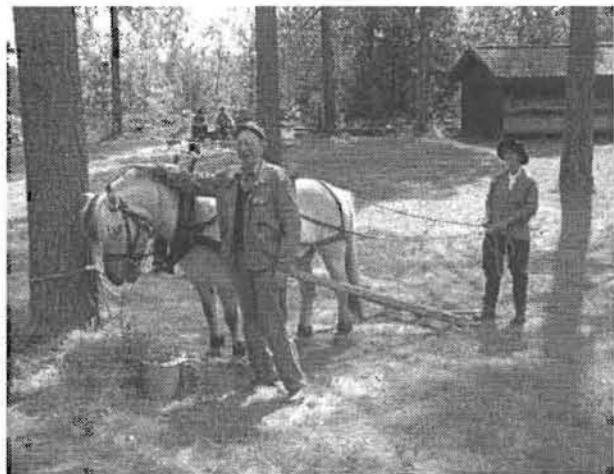
Kåre Enggrav viser bruken av jaktgeværer.

Aslak Rinde viser hvordan slipesteinen skal brukes.

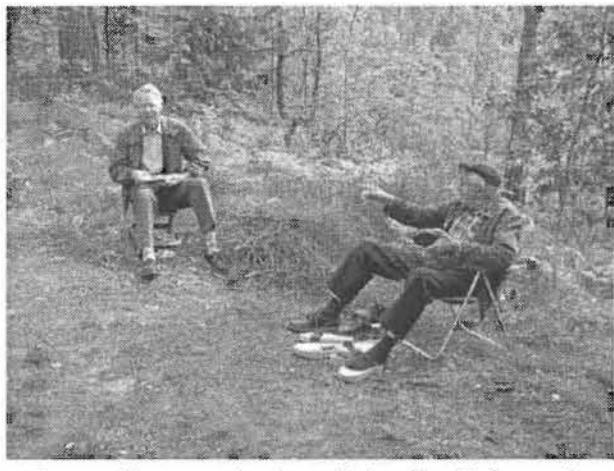
Ester Skarvang ved veven.

Jonny Lager og Uta Nicolaysen med hesten.

Ragnhild Wåsjø viser Camilla Sletteberg (t.v.) og
Ragnhild Moe hvordan tøyet skulle vaskes.

Torgny Skarvang (t.v.) og Kristoffer Holt utenfor
Røsbekkstua.

Klasse 9 A.

Per Aabøe til minne

Per Aabøe døde 25. mai 2002, nær 83 år gammel.

Per var en av de man kunne regne med når det var noe som skulle gjøres av aktiviteter for å fremme trivsel i Sannidal. Han var helt fra yngre dager med på det som dreide seg om sport og friluftsliv. Sitt yrkesaktive liv hadde Per Aabøe ved NSB, som stasjonsbetjent blant annet på Vadfoss stasjon og ved Kragerø stasjon. Med sitt rolige og behagelige vesen og sin grundige og pliktoppfyllende væremåte var Per en som man kunne lite på.

Da Sannidal Skolemusikk ble startet, var han en av ildsjelene der og hadde i mange år tillitsverv i musikkens styre. Og etter at hans tre sønner var sluttet i musikken, var han og Margot trofaste tilhørere når Sannidal skolemusikk hadde konserter.

Også Sannidal Historielag hadde gleden av å få Per Aabøe med som aktivt medlem. Han var med i historielagets styre i 10 år som kasserer.

Ved siden av å være med på bygdas aktiviterer, var Per Aabøe en god og omtenklig mann for familiene. På turer i skog og mark eller på Kilsfjorden med båt var han flink til å aktivisere barn og barnebarn og lærte dem å like naturen. Per var uvanlig sprek langt opp i syttiårene, men ble dessverre syk de siste årene og var da på KKH.

Vi er mange i Sannidal som vil minnes Per Aabøe med stor takknemlighet. Han var for oss en kjernekar!

Red. komitéen

Høstmøtet 2002

Historielagets høstmøte vil gå av stabelen
torsdag 31. oktober kl. 18.30

i samfunnshuset.

Det blir et meget spennende tema også denne gangen, idet bygningsbevarer og tradisjonsformidler

Else Rønnevig

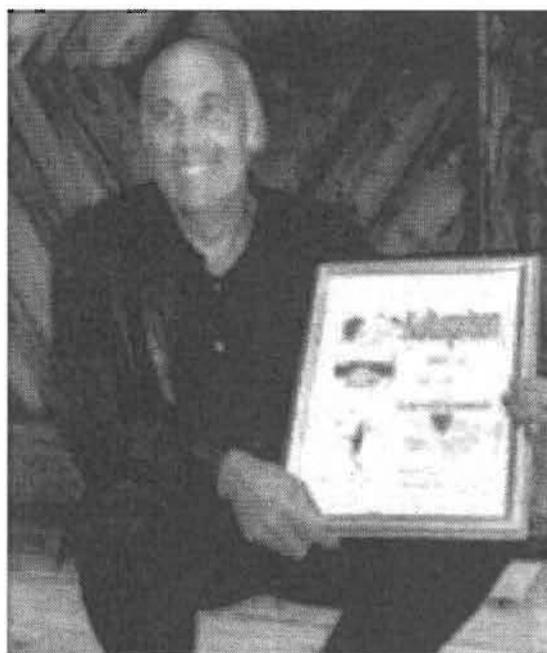
fra Lillesand kommer for å holde et lysbildeforedrag med tittelen

«Med hjerte for gamle hus og bakerovnstradisjonen».

Det blir også en enkel markering av Historielagets 60-årsjubileum.

Alle er vel møtt!

Kjell Lindheim fra Sannidal Kulturprisvinner 2002 i Kviteseid

Kjell Lindheim med kulturprisen 2002 som han fikk av Kviteseid kommune.

(Foto: TA)

Kjell Lindheim kom til Kviteseid i 1972, først som lærer på Kvitsund Gymnas, siden ved Kviteseid skule. Han er stifteren av ungdomskoret «Unge Røyster», som senere ble til koret «Corpus». Kjell Lindheim, som den habile sanger og musiker han selv er, har bidratt til et levende musikkliv blant barn og unge i kommunen. I tillegg har han stilt opp på flere musikkframføringer som solist, sa ordføreren i Kviteseid, Karin Maria Larsen, bl. a. da hun overrakte prisen.

«Arven» gratulerer Kjell Lindheim med kulturprisen.

«ARVEN» utgis av Sannidal Historielag
Redaksjonskomité:

Ragnar Grønåsen, tlf. 35 99 22 16

Oddvar Tobiassen tlf. 35 99 21 20

Simon Nyhus tlf. 35 98 94 92

Kasserer: Liv Grønåsen tlf. 35 99 22 16

«Arven»s bankgirokontonr.: 2655.60.82854

Gaver til bladet

Siden sist har gaver til «Arven» strømmet inn. På denne måten blir vi i stand til å fortsette utgivelsene av bladet.

Tusen hjertelig takk til alle!

P.W., Sannidal 100. B.E., Kragerø 100. D.Ø., do. 50. J.P., do. 100. A.H., Sannidal 100. R.A.H., do. 200. M. og O.H., do. 200. A.R., Kragerø 200. ? 200. ? 100. ? 100. R.B., Sannidal 100. I.S., do. 100. O.T., Kragerø 150. B.S., Kragerø 100. E.B.F., do. 200. M.E., Sannidal 100. N.S., ? 150. I.D., Sannidal 100. G.L., do. 200. E.K.S., do. 200.

T.L., Drangedal 100. N.E.S., Kragerø 100. T.I., ? 100. J.K., Sannidal 200. A.H., do. 100. A.H., do. 130. O.S., Kragerø 100. F.L., do. 100. A.J.M., Sannidal 100. G.M., do. 150. J.G., Kragerø 100. K.T., do. 100. G.Ø., Sannidal 100. A.S., Helle 100. J.F., Sannidal 100. Ø.F., do. 200. B.P., do. 100. K.K., do. 100. I.H., Kragerø 100. A.H., Sannidal 100. ? 150.

A.D., Sannidal 200. A.R., do. 100. R. og T.R., Kragerø 100. I.R., Sannidal 100. R. og K.B., Kragerø 100. A.B., Sannidal 150. M.G., do. 100. U.K., Helle 200. E. og T.W., do. 100. K.J.H., do. 100. R.L., Sannidal 100. A.E., do. 100. K.A., do. 100. J.E., do. 200. S.W.K., Ski 200. K. og K.S., Sannidal 150. H.H., Helle 100. ? 500. K.S., Kragerø 200. G.H., Sannidal 150.

T.H., do. 100. A.E., do. 100. T.D., do. 100. ? 100. ? 100. ? 100. Å.P., Helle 200. I.M.I., Sannidal 100. H.K.T., do. 100. ? 100. K.T., Sannidal 150. A.B., do. 100. R.N., do. 100. B.L., Kragerø 100. K.B., Sannidal 200. G.R. og J.S., do. 200. T.K., Lunde 100. K.A.F., Sundebru 100. T.L., Drangedal 100. O.A.R., Nodeland 150. J.M.Aa., Evje 200.

A.B., Drangedal 200. M.L., Kragerø 200. S.G.S., Gjøvik 100. K.B., Sannidal 100. R.H.H., Langesund 100. P.H., Skien 100. O.T.N., Oslo 200. G.Aa., Sannidal 200. T.Ø., Sandvika 100. W.W., Sannidal 100. T.K.F., do. 100. K.T., do. 100. I.E., do. 100. ? 100. A.L.S., Risør 100. E.G.S., Sannidal 200. J.T., do. 150. B.H., do. 100. J.F., Sundebru 100.

R.D., do. 100. E.D., Sannidal 100. K.S., Oslo 100. H.L., Arendal 100. J.S., Helle 100. G.E., Stathelle 100. G.M., Kragerø 100. L.D., do. 200. H.W., Kongsvik 250. I.S., Tjodalyng 500. L.V., Gjerstad 100. E.S., Porsgrunn 100. H.S., Kragerø 100. I.S., ? 100. M.B., Sannidal 100. K.H.W., Kragerø 100. R.Aa., Oslo 100. Å.S., Kragerø 150. ? 100. S.K., Kragerø 100.

C.H., Oslo 100. K.H., Kragerø 50. T.D., Farsund 150. S.B., Kragerø 150. E. og Å.R., Oslo 100. ? 100. ? 100. J.K., Gjerstad 100. A.I., Kragerø 100. G. og E.A., Sannidal 100. E.B., do. 200. O.A., Kr.sand 100. E.A., Kragerø 100. ? 100. T.L., Helle 100. O.O.S., ? 200. O.L., Kragerø 100. L.S., Sande 100. K.S., Skien 100. D.S., Kragerø 100. V.A., Sannidal 500.

I.K., Kongsberg 100. A.L., Risør 100. R.B., ? 100. K.H., Drangedal 100. G.H., Hemsedal 100. B.T., Stathelle 100. H.H., Marnardal 100. V.H., Bergen 100. A.D., Arendal 100. G.D., Sannidal 100. T. og F.J., Sannidal 100. P.Aa., Kragerø 200. J.S., Risør 200. B.S., Lørenskog 100. ? 50. H.P., Stavanger 100. H.P., Ål 100. K.H., Stokke 300. ? 100.

N.I.F., Oslo 200. P.E., Tolvsrød 100. E.M.E., Sannidal 100. K.L., do. 100. O.L., Kragerø 200. G.A., Kr.sand 100. ? 100. I.H., Sannidal 100. G.H., do. 100. Aa.T., Kragerø 100. G.L.T., Sannidal 50. R.D.V., Gjerstad 100. E.S., Drangedal 100. K.I.O., Sannidal 100. I.Å., Skien 100. K.H.S., Søndeled 100. P.N., Drangedal 200. H.L., Sannidal 100.

E.Aa., Froland 150. I.L. og H.S., Sundebru 100. S. og T.S., Sannidal 100. R.L., do. 100. A.W.T., Stathelle 100. J.K., Sannidal 150. K.E., do. 150. A.G.F., Sannidal 200. K.R., Kragerø 100. J.L., Kr.sand 100. S.K., Drangedal 100. O.H., Helle 150. P.S., do. 100. A.S., Sannidal 100. E.R., Våle 100. N.Aa.S.B., Flatdal 100. T.E., Oslo 100. N.E.E., Sannidal 100.

L.H., Porsgrunn 100. R.T.Ø., Drangedal 100. I.L.S., Stavern 200. Ø.D., Langesund 200. H.F., Sannidal 150. E.D.J., Arendal 200. R.H., Kr.sand 100. K.B.H., Sannidal 100. B.L., Kr.sand 100. H.M.L., Rasta 100. R.K., ? 100. S.S., Porsgrunn 100. B.B., Kragerø 100. S. og B.O., Sannidal 100. E.S., Tistedal 150. U.P., Sannidal 100. R.E., Skien 100.

? 150. ? 200. B.J., Helle 200. O.J., Sannidal 50. H.E., Kragerø 300. B.R., do. 100. H.T., Oslo 100. J.T., do. 200. S. og I.B., Hosle 300. A.S., Sannidal 100. R.P., Helle 100. K.L., Sannidal 100. A.W., do. 100. R.P., Nesbru 100. I.W., Sannidal 100. Å.H., Stathelle 100. G.D., Kviteseid 100. E.D., Sannidal 100. G.N., do. 100. Aa.M.L., Sandefjord 100.

K.K., Kragerø 200. A.M., Sannidal 100. A.C.A., Drangedal 100. G.G., do. 150. T.A.B., Sannidal 200. A. og J.J.B., Helle 200. K.J.J., do. 100. M.N., Sannidal 100. O.S., do. 100. G.G., do. 100. S.H.T., do. 100. K.H., do. 150. M.L., Risør 100. O.B.L., do. 150. M. og P.L., Helle 100. S.H., Hornes 100. S.M., Kongsvig 150. R.Aa., Porsgrunn 200.

R.K., Kragerø 100. J.B., Arendal 100. R.S., Kragerø 100. I.I., ? 100. T.H., Sannidal 100. D.H., Porsgrunn 250. ? 100. T.N., Kragerø 100. S.L., do. 100. V. og Ø. J., Helle 200. D.H., Stabbestad 100. R.B., Sundebru 100. K.E., Sannidal 100. B.E., Skien 150. E.B., Stabbestad 100. F.K., Oslo 150. ? 50. G.H., Gjerstad 100. I. og A.S., Sannidal 100. ? 200.

B. og P.L., Helle 100. T.B., Kragerø 100. E.Aa., do. 100. P.T.S., Sannidal 200. B.S., Kragerø 100. M. og R.H., Sannidal 100. R.B., Drangedal 100. H.N., Sannidal 500. T.K., do. 150. M.M., Vikersund 100. O.A., Helle 100. B.J., Sannidal 100. I.L.O., Kragerø 100. R.W., Asker 100. K.M., Stavanger 200. L.S., Stathelle 50. S.L., Bjørkelangen 100.

E.K.Ø., Vikedal 100. ? 100. T.E.H., Sannidal 100. R.K., do. 100. G.L.O., Kr.sand 100. J.S., Løvenstad

Skitur til jordhytta ved Skarpenæring i 1943 eller 1944

Som et morsomt apropos til artikkelen om jordhytta ved Skarpenæring i forrige nummer av «Arven», har vi fått låne et bilde av Alfred Eikehaug. Personene er fra venstre: Aslak Eikehaug, Leif Rønning, Sigurd Rønning, Kåre Lønne, Arne Støen, Melvin Rinde Kristensen, Gunnar Rønning, Reidar Rønningen, Reidar Fossen og Kittil Kittilsen.

100. A. og U.A., Sannidal 500. J.D.T., do. 100. P.T., do. 150. H.J.R., do. 100. ? 200. D.H., Porsgrunn 100. Kragerø og Skåtøy Historielag 300. O.N., Kragerø 100. K.U., Oslo 100. S.O., ? 100. S.G., Skien 100. ? 100. B.J.S., Oslo 100. I.K., do. 200.

K.W.N., Sannidal 500. T.S., do. 100. I. og O.P., Rykkinn 100. R.L., Oslo 300. R.A., Vågsbygd 150. B.D.J., Sannidal 100. J.A., Kragerø 100. F.S., Helle 100. A.M.T., Drammen 150. K.A.K., Porsgrunn 100. E.H.Ø., Skien 100. B.L., Sannidal 100. F. og K.H., Stavern 100. H.N., Porsgrunn 200. H.S., Gol 100. J.G., Blommenholm 200. A. og O.W., Sannidal 200.

V.G., Husøysund 100. I.E.L. ? 250. ? 100. T.S., Gjerstad 150. I.G., Sannidal 100. M.K., ? 150. K.G.H., Stathelle 200. A.J.G., Kragerø 100. L.B., Helle 100. E.A., Kongshavn 100. E.G., Kragerø 100. A.B.T., Stathelle 100. A.S., do. 100. S. og K.B., Sannidal 100. A.B., Skien 100. E.L., Nodeland 150. V.S., Kr.sand 100. B.S., Skien 100. A.K., do. 100. S.L., Sannidal 100.

K.W., do. 200. B.O., do. 100. R.T., Kragerø 150.

K.L., Helle 100. K.P.B., Sannidal 100. S.S., do. 100. L.L., do. 200. O.T., do. 200. J.J.G., do. 400. A.V.L., do. 100. O.L., Drangedal 50. K.H., Stokke 200. H.T., Sannidal 100. E.W., do. 200. O.G., Søndeled 200en. A.R., Helle 100. E.A., Risør 100. O.R., Drangedal 300. A.S., Sannidal 100. M.G., Kragerø 100.

T.S., do. 100. E.T., do. 75. O.A., Sannidal 100. I.Å.S., Risør 100. T.F., Sannidal 200. T.S., do. 100. T.L., Helle 100. P.Aa., Kragerø 100. I.S., Balestrand 100. P.E., Skien 300. K.R.K., Stathelle 100. M.S., Kragerø 100. ? 100. A.S., Kragerø 150. H.H., Oslo 100. ? 100. H.E., ? 150. H.N., Billingstad 100. R.B., Sannidal 100. E.Ø.S., do. 200. D.S., Kragerø 100.

H.W., Kragerø 100. H.R., do. 200. A.N., do. 50. C.F.M., do. 100. K.B., Sannidal 100. T. I., Lier 100. A.G.L., Sannidal 100. Ø. P. do. 100. ? 150. B. H., Skien 100. N. F., Sannidal 200. O. B. H., do. 250. E. K. N., do. 100. O. D., Lillesand 100. E. B. Drangedal 100. A. R., Porsgrunn 100. O. O., Risør 100.

(Ajourført pr. 1. 7. 02).

Direktør Rindes

Almanakk eller noterings- og lommebok

Vi har i Arven lest Peder Eilertsen Rindes erindringer, en bondeungdom som ble et av de mest kjente navn i norsk politikk. Peder Rinde ga i årenes løp ut mange skrifter og utredninger, dette til stor nytte for menigmann. Han var også i sin tid (fra 1892) utgiver av det lille bladet «Nordmanden», som han lot komme ut tre ganger i uken. I sin innledningsartikkel skriver han: «Bladet vil söge at fremholde Lægmandens Syn og hævde den praktiske Mands Skjøn i vor Politikk og om de Spørgsmaal, som er oppe i den offentlige Diskussion».

Jeg har inntil nå ikke funnet noe om hans utgivelse av ovennevnte lille «almanakk eller noterings- og lommebok». Denne ble utgitt i Kristiania i 1904 og trykt i A.s Almuevennens Trykkeri, og kostet utført i skinnbind kr. 1.25 og i shirting kr. 0.75. Peder Rinde var på den tid (1899-1911) direktør i Hypotekbanken.

Rindes almanakk er en «første utgave», inneholder 64 sider og består av følgende avsnitt:

Noteringsbog	side	1-26
Lommebogen	«	27-28
Mynt, Maal og Vægt	«	29-30
Husraad	«	31
Toldspørgsmaal	«	32
Vor Økonomi og Kreditforhold	«	33-39
Sparebanker	«	40
Hypotekbanken	«	41-42
Boligbanken	«	43-46
Kreditlovgivningen	«	47-48
Vore Skattebyrder	«	49-50
Skatteklinger	«	51-53
Regnskabsbog	«	54-64

Vi refererer her bokens avsnitt vedr. «Lommebogen» eller «Almanaken som Lommebog», der han bl.a. selv skriver: «Hvis nærværende Forsøg blir mødt med Velvillie, vil næste Udgave kunne blive mer udførlig og noget mindre mangelfuld».

Datidens ortografi og setningsbygning er

Peder Eilertsen Rinde f. 1844, d. 1937. Foto fra omkring 1900,

identisk gjengitt, dette er for oss tungt å lese, men dog.

Almanaken som Lommebog.

At utgive Almanaker er meget gammelt, jeg har seet Almanaker 200 Aar gamle, men de tryktes selvfølgelig den gang i Kongens København.

At indsætte i Almanaken forskjellige Ting «Almuen til Nutte og Fornøielse» er heller ingen ny Opfindelse. Der var ingen Bog der læstes saa flittig som Almanaken, den var stadig ved Haanden, laa enten i Bibelen eller Huspostilen eller var stukken i en Sprække i Bjelken eller Væggen. Ved Aarets Slut heftede man dem sammen for hvert Aar, saa det til slut ble en stor

tyk Bog. Slige kan man stundom komme over ved Auktioner, hvor det sjeldent vises den Opmerksomhed de fortjener. Foruden den egentlige Almanak, indeholdt de forskellige Tillæg: der var «Morgensignelse og Morgensalmer», «Aftensignelse og Aftensalmer» samt Bønner, t.Ex. «Når mand vil forreyse» og «Taksigelse naar mand kommer karsk og sund tilbage igjen af Reysen».

I 1782 bliver disse væk, idet der oplyses at: «det er hans Kongelige Majestæts allernaadigste Villie og Befaling, at de Salmer og Bønner, som hidtil har staet i Almanakken, skal udelades, og at hans Landhusholdningsselskab i Kjøbenhavn lader indrykke adskillige Husholdnings-Regler og nyttige Iagttagelser eller praktiske Haand-grep». Ifølge forbemeldte allernaadigste Tilladelse, begynder Selskabet dette Aar sine Anmærkninger, «Bonden i Særdeleshed til Oplysning og Nutte».

De ældste Almanaker havde paa Titelbladet røde Bogstaver og et Billede af Rundetaarn i Kjøbenhavn. Fire Aar efter ovennævnte Aar, da

Direktør Rinde's Lommebog.

Omslag av lommeboken/almanakken. Peder Rinde var direktør i Hypotekbanken fra 1899-1911.

Møllers firmamerke, etablert 1876. Det var der Julius kjøpte lommeboken.

Bønnene forsvant, slutter ogsaa de røde Bogstaver. I 1804, for 100 Aar siden, trykkes den første Almanak med Kristiania Byvaaben paa Titelbladet, trykt i Kjøbenhavn selvfølgelig.

Efter 1814, da saamangt ble mer norsk, fik vi ogsaa Almanak trykt i Kristiania, men Byens Vaaben var da væk.

I de ældste Almanaker, lige til 1863, var der Veirforudsigelser i Almanaken, dette var de re-neste Gjætninger. Man paastod, at hvert 19de Aar var de lige. Disse Veirspaadommene var, som man kan vide meget upaalidelige, og man hørte ofte slige Ytringer, som, du lyver verre end Almanaken, eller at man betegnet en Skrønemager med - at han trykte Almanaken. Alt dette forhindret dog ikke, at Almanaken ble flittig studeret, ogsaa dens Veirspaadommene, og at mange slet ikke ligte, at disse forsvant fra Almanaken.

Ganske annerledes paalidelige er de Veirspaadommene der nu udgives af det meteorologiske Institut.

Naar jeg har faldt paa at udgive nærværende Lommebog, da er det for, paa en letvindt Maade at besvare en del af de mange Spørgsmaal, jeg faar i Aarets Løb, navnlig om de to Banker, jeg har den Ære at være Styremedlem af. Da jeg

har havt kort Tid til min Raadighed, har jeg aftrykt Brudstykker af et Foredrag, jeg har holdt i Arbeiderakademierne. Hvis nærværende Forsøg blir mødt med Velvillie, vil næste Udgave kunne blive mer udførlig og noget mindre mangefuld.

Som man ser er «Lommebogen» indrettet slig, at man selv kan indsætte Aarets Almanak, eller indsætte de rene Blade man ønsker, en del trænger meget Papir, andre ønsker mindst mulig, for at Bogen ikke skal blive for tykk og tung.

At udgive Almanaker er et Privilegium for Universitetet, hvorved de skaffer sig store Indtækter, ved at bortsætte til høistbydende Retten til at trykke og forhandle den officielle Almanak. Ved den store Mængde, hvori den kan udgives, blir den alligevel en billig Bog.

Vi refererer ikke her alle avsnitt i boken, men avsnittet om HUSRAAD på side 31, som kan skjøn også idag kan vurderes nærmere som gode «husråd»:

MALING PAA VINDUERNE fjernes let med en Lad, dyppet i varm, helst gloende varm Edikke.

GAMLE MALINGFLEKKER fjernes let efter at være vædet godt med en Blanding af to Dele Salmiak og en Del Terpentin.

VINDUERNE PUDSES meget lettere og bedre med en Smule denatureret Sprit end med almindeligt Sæbevand. Det gnides raskt over med en Fille, dyppet i lidt Sprit, hvorefter de øieblikkelig poleres med en tør Klud.

BLANKT KOBBERTØI faar man ved at gnide over med en Blanding af Edikke og Salt. Bag-efter skyldes det og pudses med lidt Pudse-Pomade, og Kobberet skinner som det reneste Guld.

SORT KAFFE tilsat med en Smule Salmiakspiritus er udmarket til at friske op als-lags sort Tøi med. Gnid godt med et Stykke Uldtøi, helst sort, indtil alle Flekker er borte. Presses med et halvvarmt Strygejern.

MELK TIL UDHUSMALING. Til 4 1/2 L. Melk tages 1/2 Kg. Cement og tilsættes Farve. Det blir en god stærk Maling. Skummetmelk gaar an og er bedre end Vand. Sød Melk er bedre, da Fedtet har stor Betydning.

Trevæggen skal blive ligesom forstenet ved det og Malingen holde utrolig længe.

SPISEPOTETER som vil gro, kan man hindre deri ved at vaske dem rene og legge dem 10 - 12 Timer i Trækar med en Svoelsyreopløsning (1 - 2 pCt.). Det ødelegger Spiringen. Naar man skal bruge poteterne vaskes de godt, føre de haves i Gryden. De har alle sine gode Egenskaber i Behold.

SINTE HESTE skal man kunne vænne af med at bide ved at lade dem bide nogle Gange i en Svamp, dyppet i en Blanding af Kobbervitriolopløsning og salmiakspiritus. Er Hesten saarbent og vanskelig at lægge Sko under, kløv da en tykk Kvist, sæt Toppen af begge dens Ører i Kløften, lad en Mand klemme lidt i denne og Hesten glemmer at man steller med Benet.

Det kan bemerkes at denne første utgave av direktør Rindes «noteringsbog/lommebog» eller almanakk har tilhørt (Karl) Julius Pettersen, Helle, bosatt på «Sandvikheia» under Strand fra 1887. Julius var født 1857 i Hørby prestegjeld i Sverige og var g. m. Ragnhild Sigurdsdr fra Sannidal. Julius har ikke skrevet noe av betydning i sin «almanakk» med unntak av: «Bogen tilhører meg Karl J. Pettersen (som er stemplet), Helle pr. Kragerø. -1905-»

Direktør Rindes almanakk tilhører i dag Gjertrud Sundbø, og jeg takker henne for lånet av denne og annet lokalhistorisk materiale vedr. Julius Pettersen og boplassen «Sandvikheia».

- Per -

I «Arven» nr. 64

viste vi et bilde fra «Fortsettelsesskolen» på Gimle i 1922-23. Dessverre hadde vi glemt å få med at bildet var lånt av Ingeborg Heimdal. Vi beklager dette.

To brødre fra Vegårshei

Sannidal Historielag har nylig trykket opp bind 1 av bygdeboka. Den nye utgaven inneholder et oversiktlig stedsregister i tillegg til rettelsene som ble trykket i Fellesbindet.

Dessverre er det fremdeles mange ting å sette «fingeren» på i bygdeboka vår.

På side 164 omtales gården Lofthaug – Hagevoll. På denne gården bodde Gunnar Jensen, f.1743 og gift 2. gang med Aslaug Nilsdatter Farsjø. Det var foreldrene til Gunnar som eide det gamle skapet fra 1758 som står i Røsbekkstua på bygdetunet, og som tidligere er omtalt i Arven.

En av døtrene til Gunnar og Aslaug, var Kirsti Gundersdatter. Det ser ut til at Kirsti måtte tidlig ut og tjene, og i følge Bamble kirkebok var hun i 1802 bosatt på Åby i Bamble. Det var mens hun tjente her at hun traff sin kommende mann, Jens Mikkelsen (Ikke Jan Mikkelsen slik det feilaktig står i bygdeboka). Jens Mikkelsen mistet sin første kone, Anne Susanne Olsdatter Waag, kort tid etter at de giftet seg, trolig i forbindelse med at deres første barn, Ole, ble født. Dette barnet døde bare knapt en måned gammel. Som enkemann, bosatt på Nordre Rogn, traff han så Kirsti Gundersdatter, og de giftet seg i Bamble kirke 14. oktober 1802.

De fikk følgende barn :

1) Anne Susanne Jensdatter, f.1804, gift med Lars Larsen Burvald. Hun døde på Gjetholmen i 1880. En av hennes faddere var Isak Ellingsens kone fra Sannidal, Barbro Gundersdatter. Det er på grunnlag av denne opplysningen at jeg har vært i stand til

Det omtalte skapet som står i Røsbekkstua, er fra 1758.

å se at hun måtte ha tilknytning til Lofthaug i Sannidal. Barbro Gundersdatter var søster til Anne Susannes mor, Kirsti. Anne Susanne er oppkalt etter faren sin første kone, noe som var svært vanlig i tidlige tider.

Etterslektene til disse kom bl. a. til Røsholmen, Studholmen og Jomfruland.

2) Gunder Jensen var f. i Kragerø i 1811. Han var gift 3 ganger, men det var bare med sin andre kone, Kirsten Maria Simonsdatter fra Bamble, at han fikk barn.

Gunder eide Røsholmen, men solgte senere denne øya og kjøpte i 1864 gården ved Tårnbrygga på Jomfruland.

Han var snekker, og familietradisjonen sier han skal ha vært med på

Jensens gård på Jomfruland.

Anne Eriksdatter.

å lage vinduene i Bamble kirke. Etterslektens kom også her til Jomfruland.

3) Ingeborg Jensdatter, f. 1816. ble gift med Tallak Hansen fra Veggerød på Gumøy.

Etterkommerne kom bl. a. til Gumøy og Skåtøy.

4) Michael Jensen, f. 1823, ble gift med Anne Eriksdatter fra Bamble.

Etterkommerne etter disse kom også til Jomfruland og bl. a. til Korset på Skåtøy og til Dypsund. Dette er barna jeg har funnet.

Det er ganske greit ved hjelp av bygdeboka, kirkebøkene og andre kilder å finne forfedrene til Kirsti Gundersdatter. Gunder/Gunnar-navnet som har fulgt denne slekta, ser ut til å ha sin opprinnelse fra Eidet i Sannidal.

Som nevnt tidligere var det på bakgrunn av opplysningene om fadderne at jeg var i stand til å finne ut at Kirsti Gundersdatter, som tjente i Bamble, måtte være fra Sannidal.

Det var da jeg ville finne ut mer om Jens Mikkelsen at jeg virkelig fikk se hvor viktig det er å benytte seg av opplysningene om fadderne. Jeg har i årevis lett i kirkebøker for Bamble, Kragerø, Sannidal, Skåtøy og Drangedal for å finne opplysninger om Jens, uten resultat. Egentlig hadde jeg vel så godt som gitt opp da jeg oppdaget Mikkelsen-navnet ved Gunder Jensens dåp i Kragerø i 1811. Anders

Michael Jensen.

Mikkelsens kone var nevnt, og også Anders Mikkelsen. Kunne Anders være en bror til Jens Mikkelsen, og kunne det i så fall være en ide å lete etter hans forfedre i stedet? Det var heller ingen enkel løsning, men til slutt ble det full klaff!

Post : 19 Bilde 1 av 2 Henting av poster. SVIE-K2E 38

Protokoll henv.: Side.: 89b Nr.: 19

År: 1830 Kirke : Sannikdal

Vielsesdato : 02.12.1830

Brud: F.navn.:Anders	Farsn..: Mikkelsen
Sl.navn:	Bosted.: Bratøe
Yrke...:	Siv.st.: Enkemd
Fødest.:Gaarden Gioestad paa Wedg_	Alder.: 60
F dato.: . .	Ekte.nr: Alterg.:
Konf.da: . .	Konf.st:
Far : F.navn.:Mikkel	Farsn..: Olsen
Sl.navn:	Bosted.:
Yrke...:	Siv.st.:
Brud :F.navn.:Inger	Farsn..: Aasoldsdr.
Sl.navn:	Bosted : Fossen
Yrke...:	(Plads under Gaarden)
Fødest.:Fossen	Siv.st.: Pigen
F dato.: . .	Alder.: 37
Konf.da: . .	Ekte.nr: Alterg.:
Far: F.navn.:Aasold	Konf.st:
Sl.navn:	Farsn..: Simens.
Yrke...:	Bosted.: Fossen
	Siv.st.:

Gården Ljøstad på Vegårshei.

Da Anders Mikkelsen giftet seg for 2. gang i Sannidal i 1830 med Inger Åsoldsdatter, var hans fødested, «gaarden Gioestad paa Wedgaarsheien» nevnt, og også hans fars navn, Mikkel Olsen.

Sammen med Olav Ulltveit-Moe gikk jeg gjennom den første kirkeboken for Gjerstad og Vegårshei og fant at Anders hadde flere søskener, bl.a. en Jens på samme alder med Jens Mikkelsen. Ut fra dette kunne vi se at de måtte være søskener.

Da Mikkel Olsen døde på Ljøstad på Vegårshei i 1776, var Jens 10 år gammel og broren Anders 7 år.

Det er svært idyllisk på Brattøy. På øya finnes ennå 4 hus: et hovedhus, et bryggerhus, et båthus og en låve. Når man vandrer rundt på øya, oppdager man flere skorter hvor det sikkert har vært dyrket i tidligere tider. Kanskje har det vært mer "sentralt" å drive som skomaker her ute? Herfra kunne man ro til Kil, Åtangen, Kjølebrønd, Ørviklandet og til øyene rundt Tåtøy. I tillegg drev nok skomakeren på Brattøy også som småbruker og fisker.

I alt var det 7 søskener i barneflokken, og det kan se ut til at Jens og Anders vandret tidlig hjemmefra for å skaffe seg arbeid. I folketellingen i 1801 finner jeg at Anders slo seg ned i Kil i Sannidal og ble skomaker, mens broren Jens bodde på Omborsnes i Bamble, trolig som snekker.

Mange av de som bor i Kil og andre steder i Sannidal i dag, er etterkommere etter Anders Mikkelsen. I 1819 nevnes han som Anders Mikkelsen Bratø. Han kjøper en eiendom på Åtangen i 1824, men nevnes som Anders Mikkelsen Bratø helt fram til 1839.

Av hans barn var Hans Andersen som ble gift med Dorte Johanne Eriksdatter, forfedre til mange av de som stammer fra Brattøy, bl.a. Einertsen-familien i Sannidal.

Et annet barn er Kari Andersdatter som var gift med Olav Knutsen Åsen. Mange etterkommere her har tilknytning til Åtangen.

Gunvor Andersdatter var gift med Knut Ellevesen Åsen. De kom til Tveit i Kammerfoss.

Fra disse stammer Sveinungsen-familien i Kil.

Det finnes mange hundre etterkommere i hele Kragerø-distriktet etter disse 2 brødrene fra Vegårshei som dessverre knapt er omtalt i bydeboka vår.

Gunnar Aabøe

Sannidal Historielag «på loffen»

Nærmere 130 mennesker fylte opp samfunnshuset 4. april da Historielaget holdt sitt årsmøte

Foredragsholder
Thor Gotaas.

begynte å synge om våren, kom de første lofferne til Kragerødistriket, sa Gotaas. Det gikk et såkalt «loffertrekk» fra Oslo til Stavanger, og når de kom dit, ble de ofte tatt for fyll og sendt gratis tilbake igjen.

Først rundt 1970 ble lofferne borte fra veiene, hovedsakelig som en følge av den økende biltrafikken. De hadde et nonchalant ansiktsuttrykk, var fattiglig kledd, opptrådte som kramkarer og hadde ofte faste overnattingsteder. De nøt godt av landsens gjestfrihet. Lofferne hadde ofte en god replikk på lur. Dessuten ble svært mange av dem gamle, noe som sikkert skyldtes at de fikk mye frisk luft og mosjon.

I dag er det 4 norske landstrykere igjen i Sverige, og de kaller seg for «alkoholpolitiske flyktninger». Lofferne hadde de mest utrolig økenavn. Gotaas nevnte loffernavn som «Nordavinden» og sønnen, «Sønnavind», tyskeren Werner, svensken Karlsson, Peder «springer», som hadde 42 lausunger, «E 6-en», ekteparet «Bukken» og «Geita», «Fillehans», som gikk med 2 hatter oppå hverandre, bydegeniet Anders Langbråten, som gikk barbeint året rundt, «Wergelandsgutten», som Henrik Wergeland prøvde å få til Eidsvoll prestegård, Abraham Lundquist, som skrøt av at han bare hadde jobbet 1 dag

«På loffen»

Mange nikket gjenkjennende da Thor Gotaas begynte å nevne navn i sitt foredrag om omvandrende mennesker i Norge. Men først fortalte han at ordet «loffer» kommer av det tyske verbet «zu laufen», som betyr «å løpe». Lofferne var hele tida på vandring; i vårt distrikt ble de ofte kalt «fanter» eller «landstrykere». Når linerla

i hele sitt liv, «Smålandspelle», «Sekkefanten», «Feier'n», «Tyttebærtrynet», Olaves «med tanna» og Henrik Larsen, som hadde spist middag på trappa med kronprins Olav og som i 1961 ble arrestert i Kragerø. Båtlofferne langs kysten hadde et hovedområde på Skåtøy ved Kragerø, kunne Gotaas også fortelle. Gotaas fikk velfortjent applaus, blomsterbukett og innbundne «Arven» som takk for foredraget. Det var også svært mange av de frammøtte som ville snakke med ham, for dette var noe de fleste kjente igjen fra tidligere tider.

Gjenvalg til styret og alle komitéer

Årsmøtesakene gikk unna i rekordfart: årsberetningen ble lest av Marit Halvorsen, regnskapene av Greta Müller og valgene ble ledet av Alf Martin Dalen. Det var ingen kommentarer, og gjenvalg over det hele (se oversikt på neste side).

Orientering, pause, utlodning og allsang

Formannen fortalte litt om hva styret jobber mest med for tida, bl.a. Bygdetundag og dugnader, og Oddvar Tobiassen orienterte om adressering av «Arven» og framdriften i nyopptrykkingen av Bygdeboka, bind 1.

Pausen ble lang, og de frammøtte tok som vanlig mange lodder, noe ikke minst Christoffer Holt og Per Thomas Svenum skal ha mye av æren for. De hadde som vanlig gitt fat, boller og neverkopp til

Festkomitéen sørget for god bevertning. I forgrunnen Aslak Rinde og Aron Lindquist.

Pengegave til Bygdetunet

Sannidal Historielag er svært takknemlig for en gave på kr. 10.000,- til Bygdetunet fra Kragerø Kabel-TV A/S.

Etter store utlegg i sommer fikk dette Bygdetunøkonomien over på plussida igjen.

I tillegg til dette har mange personer gjort mye verdifullt dugnadsarbeid på Bygdetunet også i år. Dette kommer vi tilbake til seinere.

utlodningen. Disse ble for øvrig vunnet av Helene Støyl, Ole Solberg, Else Thorsen og Kjellfrid Nyhus.

Selv om tilstrømningen til årsmøtet var stort og ekstra stoler og bord måtte settes inn, var det god mat til alle, som vanlig prikkfritt stelt i stand av festkomitéen. Det ble også tid til hyggelig allsang, med våren som tema, og selvfølgelig var «Den glade vandrer» med, det hele til pianospill av Mary Kvellestad.

Ref.

Åpne hus og variert underholdning på varm «Sannidalsdag»

Varmen tok nesten «knekken» på «Sannidaldagen» lørdag 17. august. For selv om mer enn 200 mennesker, med stort og smått, kom til Bygdetunet denne ettermiddagen, hadde samarbeidsforeningene Historielaget og Idrettslaget håpet på langt flere. Men de som kom, koste seg i sommervarmen i skyggen under furutrærne.

«Tonehjulværet» og koret «Frising» underholdt fra scenen med sang og musikk, og ellers fantes det varierte aktiviteter ute på Bygdetunet, i tillegg til en gjettekonkurranse. Det ble solgt hamburgere, pølser, kaffe, saft, brus og vafler, og selvfølgelig grøt.

Historielagets folk holdt «Åpent hus» i Heglandshuset, Dobbedalstua og Røsbekkstua, og mange benyttet anledningen til å ta en titt inn.

En del brukte også muligheten til å kjøpe lokalhistorisk litteratur. Det blir nok «Sannidalsdag» også neste år.

Ref.

Sannidal Historielag - styret og komitéer i 2002

Styret:

Leder Ragnar Grønåsen
Nestleder Reidun Heldal
Sekretær Marit Halvorsen
Kasserer Greta Müller
Styremedlemmer
Knut M. Skarvang
Per Th. Svenum.

Varamenn:

1. Marit Snøås
2. Inger Kristine Bratland
3. Olav Tveitereid

Bygdetunkomitéen:

Leder: Per Thomas Svenum,
Knut Asbjørn Skarvang, Olav Bråtane,
Tor Wastøl, Petter W. Baann,
Kjellfrid Enggrav, Kari Nyland,
Ole Wastøl og Lars Jacob Moe.

Varamenn:

Isak Wåsjø og Hans Jørgen Rinde

Festkomitéen:

Torveig Skarvang, Sigrun Bråtane
Marit Halvorsen, Ellen Bjerva,
Kari Olsen, Anne Sofie Aardalen,
Roy Halvorsen og Reidar Marcusen

Varamenn:

Kjellfrid Enggrav, Judith Nesland og
Rolf Köhler

Redaksjonskomitéen for «Arven»:

Oddvar Tobiassen, Simon Nyhus og
Ragnar Grønåsen.
Liv Grønåsen, kasserer

Grendemenn:

Kjølebrønd: Alf Martin Dalen
Farsjø: Ragnhild Svenum
Refsalen: Sigmund Heldal
Holtane: Sigrid Tveitereid og
Ragnhild Wåsjø
Kil: Finn Jensen og Marit Halvorsen
Mo: Anne Synnøve Grønstad
Vadfoss: Helene Støyl og Turid Köhler
Helle: Ingen

Revisorer:

Bjarne Lien
Knut Asbjørn Skarvang

Valgkomitéen:

Kjellfrid Nyhus
Kai Oddaker
Alf Martin Dalen

B

ECONOMIQUE

BL. 70.341.13 BH 04.99

Returadresse:

Sannidal Historielag

Adr: Ragnar Grønåsen,
Holtsvingen 20 B
3766 Sannidal

Fra en av våre lesere har vi fått låne
noen dikt som er fra 1930-og 40-årene.
De vil vi bruke i «Arven», og her er
det første:

En Sannidalssang

*Der hvor knatter og fjell ligger strødt rundt omkring
mellem skoger og myrer og vann,
der hvor veien gjør bukter og kroker og sving -
der, ja der er vår bygd og vårt land!*

*Der hvor fjorden går inn under Brattøyas strand,
og bak tangen der lager en Kil,
der hvor elva går ned gjennem skar, gjennem vann,
skaper arbeid og lykke dertil -*

*Der hvor stien sig slynger i skogholtet inn
og går stilt over røtter og bar,*

*hvor det dufter av myr og av pors og av lyng;
under åsen der hjemme vi har.*

*Se hvor engene blømmer i skogskyggens ro,
hør det bruser i hei og i li.
Men i grantoppen måltosten synger for to;
her er fred, men dog arbeid og liv.*

*Ifra knuten vi ser dig vel slik som du er
med ditt skogteppe over dig bredt.
Sus da skog, vokс stor som du engang var her,
og giv ly for vår voksede slekt!*

*Oppi dalen står kirken så stille og lav,
den er satt der, på Sandauka-vang,
og der hviler de gamle i grav innved grav -
der vi også skal hvile engang.*

Mars 1930.

Jon Nossen

Dette postkortet med motiv fra Sannidal kirke omkring 1900, har vi fått låne av en av våre lesere i Risør, Else Andersen, f. Sollid. Det viser bl. a. hvordan veien gikk den gangen. Det er brukt et lignende bilde i «Arven» i 1983, nr. 9 (3-83).

Sats og trykk: Kragerø Aksidenstrykkeri